

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
Випуск 1
Том 2

Херсон-2017

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Стратонов Василь Миколайович – ректор Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Заступники головного редактора:

Бевзенко Володимир Михайлович – завідувач кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д.ю.н., професор

Сайнчин Олександр Сергійович – завідувач кафедри галузевого права юридичного факультету Херсонського державного університету, д.ю.н., професор

Відповідальний секретар:

Гавловська Аліна Олександрівна – старший викладач кафедри галузевого права юридичного факультету Херсонського державного університету, к.ю.н.

Члени редакційної колегії:

Галуцько Віра Миколаївна – проректор з матеріально-технічного розвитку та інфраструктури, доцент кафедри історії та теорії держави і права юридичного факультету Херсонського державного університету, к.ю.н., доцент

Кафарський Володимир Іванович – професор кафедри теорії держави і права Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Волошин Юрій Олексійович – завідувач відділу теорії і практики законотворчої діяльності, директор Української школи законотворчості Інституту законодавства Верховної Ради України, д.ю.н., професор

Литвинов Олексій Миколайович – завідувач кафедри кримінального права та кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Літвін Валерій Валерійович – професор кафедри галузевого права Херсонського державного університету, к.ю.н.

Леоненко Тетяна Євгенівна – заступник завідувача кафедри кримінального процесу та криміналістики Класичного приватного університету, к.ю.н., доцент

Лукашевич Віталій Григорович – проректор з наукової роботи, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Класичного приватного університету, д.ю.н., професор, заслужений юрист України

Мельник Роман Сергійович – професор кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д.ю.н., старший науковий співробітник

Мікулин Віктор Петрович – заступник голови Закарпатської обласної державної адміністрації, д.ю.н., професор

Слінько Сергій Вікторович – професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Стрельцов Євген Львович – вчений секретар Південного регіонального наукового центру Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Фріс Павло Львович – завідувач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Шишка Роман Богданович – завідувач кафедри цивільно-господарських дисциплін Ірпінської фінансово-юридичної академії, д.ю.н., професор

Шутак Ілля Дмитрович – професор кафедри теорії та історії права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, д.ю.н., професор

Коровайко Олександр Іванович – голова Апеляційного суду Херсонської області, к.ю.н.

Чертова Надія Андріївна – завідувач кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства Північного (Арктичного) федерального університету імені М.В. Ломоносова, д.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Архангельськ)

Гармасєв Юрій Петрович – завідувач кафедри організації прокурорсько-слідчої діяльності Іркутського інституту підвищення кваліфікації прокурорських працівників Генеральної прокуратури Російської Федерації, д.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Іркутськ)

Кубічек Павол – декан юридичного факультету Університету імені Коменського, д.ю.н., професор (Республіка Словаччина, м. Братислава)

Рябініна Тетяна Кимівна – завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Південно-Західного державного університету, к.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Курськ).

**Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»
є фаховим виданням на підставі Наказу МОН України від 10 жовтня 2013 року № 1411 (додаток № 5).**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Херсонського державного університету
(Протокол № 11 від 27.03.2017 р.)**

Свідectво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 19746-9546Р
від 15.03.2013 р. видане Державною реєстраційною службою України

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Херсонський державний університет – провідний науково-освітній центр Півдня України, який у 2017 році святкує свій 100-літній ювілей. Це не просто важливий відтинок часу, а ціла епоха для нашого університету. Це шлях наполегливої праці багатьох поколінь досвідчених, творчих, талановитих фахівців. Це шлях утвердження власних принципів, пошуків, звершень, зростання та прирощення здобутків.

Херсонський державний університет відомий своїми науковими школами, які розвиваються та виховують молодих науковців. За керівництва відомих учених у нашому навчальному закладі підготовлено не одне покоління висококваліфікованих фахівців. Серед них – народні й заслужені вчителі, артисти, народні депутати України, олімпійські чемпіони, чемпіони Європи та світу, видатні вчені, письменники, журналісти, економісти, менеджери, юристи, державні й політичні діячі тощо.

Університет є засновником багатьох журналів, 12 з яких – фахові наукові видання України. Філософія збірника наукових праць «Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки» полягає в науковому осмисленні актуальних питань теорії та історії держави і права, державного управління, адміністративного, конституційного, міжнародного, цивільного і підприємницького, аграрного та екологічного права, кримінології, кримінального, кримінально-процесуального права тощо.

Упевнений, що високий професіоналізм та самовіддана праця вчених Херсонського державного університету сприятимуть подальшому розвитку і примноженню освітнього й наукового потенціалу нашої держави.

Щиросердно вітаю редакційний колектив, авторів і читачів «Наукового вісника Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки» з ювілейною датою. Хвала і шана талановитим і невтомним творцям цього видання!

З повагою,

Ректор Херсонського державного університету
Василь СТРАТОНОВ

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Бабенко А.Ю. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	8
Буканов Г.М., Купін А.П. ПРОБЛЕМА ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ.....	12
Волох О.К. НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ.....	16
Галуцько В.М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ.....	20
Ганзицька Т.С., Козін В.В. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	22
Гончарова І.А. ПРОЦЕДУРА ОСКАРЖЕННЯ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЩОДО НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ.....	26
Джафарова М.В. СУБ'ЄКТ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ.....	30
Ковальська В.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ» ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ.....	34
Костенко І.В. РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РЕПРЕСИВНИХ МЕТОДІВ В АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАХОДАХ І МОЖЛИВІСТЬ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	37
Негодченко В.О. СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ГАРАНТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ.....	40
Островський С.О. ПОНЯТТЯ ТА ФУНКЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ.....	46
Поляков І.С. АПЕЛЯЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ТА НОВІ ПІДХОДИ ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	50
Пчелін В.Б. СУЧАСНІ МОДЕЛІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	54
Рябченко О.П., Романяк М.М. ПИТАННЯ ПІДХОДУ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА СУДОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....	58
Россіхіна Г.В. ОСОБЛИВОСТІ АКТИВ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ФІНАНСОВОГО ПРАВА.....	61
Спасенко В.О. СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО ТА ЇХ ОБ'ЯЗЕНЬ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	65
Терещук Ю.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ.....	69
Ульяновська О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ.....	74
Філіппов А.В. НЕОБХІДНІСТЬ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ПОСИЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ.....	78
Цвіра Д.М. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ.....	82
Чухлебів І.О. СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНУ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	86

СЕКЦІЯ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Вовк М.З. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ ВІКУ СУБ'ЄКТА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	91
Градецький А.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПЕРСОНАЛУ ДПТС УКРАЇНИ.....	95
Дикий О.В. ЗАРАХУВАННЯ СТРОКУ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ У СТРОК ПОКАРАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	99
Доманова Т.Ю. ВИДИ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ З ДВОМА ФОРМАМИ ВИНИ.....	103
Жерж Н.А., Саква А.М. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....	106

Ліховіцький Я.О. СИСТЕМНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРАЦІВНИКАМИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	110
Науменко Ю.О. РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РАДЯНСЬКУ ДОБУ (1918–1960 рр.).....	115
Ніколаєнко Т.Б. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОКАРАНЬ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ.....	119
Олефір Л.І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ ПРОБАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У НЕЇ НА ОБЛІКУ.....	125
Шепетько С.А. СУЧАСНІ ПРИЧИНИ ТА УМОВИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	129
Шпіляревич В.В. ПРАВОВА ПРИРОДА «НЕБЕЗПЕЧНОГО СТАНУ» ОСОБИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ І КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ.....	133

СЕКЦІЯ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Грига М.А. ПОЧЕРКОЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДПИСІВ, НАНЕСЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ КЛІШЕ (ФАКСИМІЛЕ).....	137
Демура М.І. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА ПОТЕРПІЛОГО ЯК ОСНОВА ЙОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ.....	141
Марочкін О.І. ДОМАШНІЙ АРЕШТ: ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ.....	146
Михайлик Д.О. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УЧАСТІ СУДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ.....	151
Пчеліна О.В. СИТУАЦІЙНИЙ ПІДХІД У МЕТОДИЦІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	155
Турман Н.О. МОДЕЛІ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	159

СЕКЦІЯ 10

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Дьордяк О.В. УНІФІКАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ У РАМКАХ КАРИБСЬКОГО РЕГІОНУ.....	164
Камінський І.І. ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ ЗА АКТИ НЕПРАВОМІРНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СИЛИ.....	168
Клюєва Є.М., Чернова О.М. МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВЕЗЕНЬ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО.....	173
Стрельбіцька Л.Я., Цуняк Д.В. МИРОТВОРЧА ФУНКЦІЯ СПОРТУ ЯК ЙОГО СИМВОЛІЧНА ЦІННІСТЬ.....	176
Тітко Е.В. ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК ОСНОВНА ФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗОНІ КОНФЛІКТУ.....	180

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
2. Уголовно-процесуальний кодекс Российской Федерации от 18 декабря 2001 г. № 174-ФЗ (редакция от 19 декабря 2016 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/.
3. Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации от 8 января 1997 г. № 1-ФЗ (редакция от 28 ноября 2015 г., с изменениями от 15 ноября 2016 г.) (с изменениями и дополнениями, вступившими в силу с 1 января 2016 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_12940/.
4. Решетников Ф.М. Правовые системы стран мира : [справочник] / Ф.М. Решетников. – М. : Юридическая литература, 1993. – 256 с.
5. Богатирьев И.Г. Доктрина пенитенциарного права України : [монографія] / И.Г. Богатирьев, М.С. Пузырьов, О.О. Шкурята. – К. : ВД «Дакор», 2017. – 236 с.
6. Code de procédure pénale. – Paris : Librairie Dalloz, 1963. – 279 p.
7. Александров А.И. Уголовная политика и уголовный процесс в российской государственности: история, современность, перспективы, проблемы / А.И. Александров ; под ред. В.З. Лукашевича. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2003. – 562 с.
8. Пузырьов М.С. Особенности скандинавской правовой семьи как объекта исследования в сравнительном уголовно-исполнительном праве / М.С. Пузырьов // Актуальные вопросы современной юридической науки: теория, практика, методика : матер. Межд. заочной науч.-практ. конф. (г. Могилев, 20 мая 2016 г.) / В.Е. Бурый и др. – Могилев : Могилев. ин-т МВД, 2016. – С. 225–226.
9. Lappi-Seppälä T. Sentencing and Punishment in Finland: The Decline of the Repressive Ideal / T. Lappi-Seppälä // Sentencing and Sanctions in Western Countries / ed. by M. Tonry, R.S. Frase. – New York : Oxford University Press, 2001. – P. 92–150.
10. Муратова Н.Г. Система судебного контроля в уголовном судопроизводстве: вопросы теории, законодательного регулирования и практики : дисс. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Н.Г. Муратова. – Казань, 2004. – 599 с.
11. Бриллиантов А.В. Уголовно-исполнительное право России : [учебное пособие] / [А.В. Бриллиантов, М.Г. Детков, О.Г. Перминов] ; под ред. О.Г. Перминова. – М. : Юридическая литература, 2001. – 416 с.
12. Головкин Л.В. Уголовный процесс западных государств : [учеб. пособ. для юрид. вузов] / [Л.В. Головкин, К.Ф. Гуценко, Б.А. Филимонов] ; под ред. К.Ф. Гуценко. – 2-е изд. доп. и испр. – М. : Зерцало-М, 2002. – 528 с.
13. Пузырьов М.С. Порівняльний аналіз пенітенціарної правотворчості Англії та Уельсу й України / М.С. Пузырьов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2016. – № 23. – С. 161–164.
14. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США / В. Бернхем. – К. : Україна, 1999. – 554 с.
15. Марченко М.Н. Основные источники англосаксонского права: понятие, прецедент / М.Н. Марченко // Вестник Московского университета. – 1999. – № 4. – С. 26–41.
16. Рябцева Е.В. Исполнение приговора в уголовном процессе России / Е.В. Рябцева. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007. – 218 с.
17. Кубанцев С.П. Применение probation и досрочного освобождения от отбывания наказания в виде лишения свободы в США / С.П. Кубанцев // Журнал российского права. – 2006. – № 1. – С. 121–132.

УДК 343.985

СИТУАЦІЙНИЙ ПІДХІД У МЕТОДИЦІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пчеліна О.В., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри криміналістики та судової експертології
Харківський національний університет внутрішніх справ

У статті розкрито зміст понять «ситуаційність розслідування» та «слідча (криміналістична) ситуація». Наведено класифікацію криміналістичних ситуацій. Виділено типові криміналістичні ситуації для кожного з етапів розслідування злочинів у сфері службової діяльності.

Ключові слова: ситуаційність розслідування, слідча ситуація, типові криміналістичні ситуації, злочини у сфері службової діяльності.

В статті раскрыто содержание понятий «ситуативность расследования» и «следственная (криминалистическая) ситуация». Приводится классификация криминалистических ситуаций. Выделяются типичные криминалистические ситуации для каждого из этапов расследования преступлений в сфере служебной деятельности.

Ключевые слова: ситуативность расследования, следственная ситуация, типичные криминалистические ситуации, преступления в сфере служебной деятельности.

Pchelina O.V. SITUATIONAL APPROACH IN THE METHODS OF INVESTIGATING CRIMES IN THE FIELD OF SERVICE ACTIVITY

The determinations of “situational conditionality of investigation” and “investigation (criminalist) situation” are explained. The classification of criminalist situations is formulated. Typical criminalist situations for each of the stages of investigation of crimes in the field of service activity are allocated.

Key words: situational conditionality of investigation, investigation situation, typical criminalist situations, crimes in the field of service activity.

Постановка проблеми. Ситуаційність розслідування – це залежність процесу розслідування від обсягу та змісту інформації про злочинну подію та злочинця, від поведінки учасників процесу й інших суб'єктивних і об'єктивних обставин [1, с. 3]. Розслідування злочинів – це складний процес, який потребує значних розумових, організаційних і матеріально-технічних затрат зі сторони особи, котра провадить досудове розслідування. Ось чому для забезпечення ефективності такого процесу слід уміти правильно розкласти акценти за будь-яких обставин. Відповідно, неможливо забезпечити ефективне розслідування злочинів у сфері службової діяльності без знання можливих слідчих ситуацій, які можуть скластися на кожному етапі їх розслідування, й алгоритмів їх вирішення.

Ступінь розробленості проблеми. Основні положення криміналістичного вчення про слідчу (криміналістичну) ситуацію досліджувалися у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Р.С. Белкіна, А.Н. Васильєва, С.В. Великанова, Т.С. Волчецької, І.Ф. Герасимова, Н.Л. Гранат, Л.Я. Драпкіна, І.О. Копилова, В.О. Образцова, О.Р. Ратинова, В.Ю. Шепітька, М.П. Яблокова тощо.

Проте чимало питань досі не знайшли свого вирішення. Зокрема, існує кілька підходів до формулювання поняття слідчої (криміналістичної) ситуації та її змісту, до класифікації ситуацій і визначення їх місця у структурі криміналістики. Відсутня спільна позиція із приводу термінології, яку доречніше використовувати для позначення слідчих ситуацій, не вироблені шляхи вирішення складних слідчих ситуацій. Також не сформульовані типові ситуації розслідування злочинів у сфері службової діяльності.

Метою статті є удосконалення наявних положень і формулювання пропозицій щодо вирішення спірних питань у частині визначення типових криміналістичних ситуацій розслідування злочинів у сфері службової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Основне завдання криміналістичної методики полягає у розробці корисних, дієвих і дійсно прикладних рекомендацій стосовно найбільш раціональних і оптимальних ліній поведінки особи, котра здійснює кримінальне провадження, з урахуванням усіх важливих факторів. Це завдання за аналогією притаманне й методиці розслідування злочинів у сфері службової діяльності. Адже врахування різних ситуацій під час розробки такої методики робить її значно конкретнішою. У результаті ми отримуємо ефективні рекомендації щодо особливостей розслідування злочинів у сфері службової діяльності, які надалі знайдуть своє практичне втілення.

Не можна не погодитися з тим, що у слідчій практиці відзначається повторюваність ситуацій. Це створює передумови для їх типізації. Стосовно типових ситуацій можна намітити певний спосіб дій слідчого у процесі одержання доказової інформації. Знання типових ситуацій дає змогу не тільки передбачити їх виникнення у відповідних умовах як законірних, але й обрати відповідні засоби,

прийоми і методи. Аналогічність, типовість слідчих ситуацій і, відповідно, шляхів, що ведуть до їх вирішення, дає змогу говорити про можливість програмування (алгоритмізації) дій слідчого.

Ситуаційність розслідування характеризується типовою зміною різних ситуацій, обумовлених багатьма факторами, і передусім характером самого злочину, його наслідками, наявністю доказів, обстановкою, у якій ведеться розслідування [2, с. 61]. Така обумовленість процесу розслідування й породжує необхідність його організації з погляду ситуаційного підходу. Адже розробка науково-обґрунтованих систем рекомендацій щодо найбільш доречного вирішення завдань, що постають перед розслідуванням [3, с. 49], без урахування типових ситуацій вбачається неможливою. Відповідно, розробка методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності у відриві від ситуаційного підходу призведе до неповноти, скудності й неефективності сформульованих у ній рекомендацій, адже слідчі ситуації уможливають об'єктивне обґрунтування вибору варіантів методики розслідування, які передусім відповідали б обставинам і завданням розслідування на певному етапі [4, с. 112].

У зв'язку із зазначеним варто вказати, що побудова методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності з урахуванням ситуаційного підходу дозволить оптимізувати процедуру провадження досудового розслідування. Разом із тим врахування та використання згаданого підходу дозволить адаптувати теоретичні положення криміналістичної методики до практичних потреб осіб, уповноважених здійснювати кримінальне провадження, під час розслідування вказаної категорії злочинів.

Як уже зазначалося, у криміналістичній науці відсутній єдиний підхід до визначення поняття слідчої ситуації. Зокрема, серед учених-криміналістів зустрічаються невдоволення терміном «слідча» ситуація, оскільки він допускає можливість двозначного тлумачення: ситуація, яка склалася у процесі слідства, та ситуація, у якій опиняється слідчий. Тому було б правильніше іменувати ситуацію криміналістичною [1, с. 3]. Раціональне зерно в такому твердженні є, адже термін «слідча» означає таку, яка характерна для слідства. Тому важко зрозуміти, чи ця ситуація характерна для процесу слідства чи для її учасника – слідчого. Окрім того, вважаємо недопустимим ситуації, у яких провадиться розслідування злочинів, зводити тільки до діяльності одного суб'єкта – слідчого. Адже під час розслідування оперативний апарат органу Національної поліції зобов'язаний забезпечувати своєчасність та якість оперативного супроводження. Це також дає можливість стверджувати, що конкретні ситуації окремого етапу розслідування злочину та процесу розслідування загалом безпосередньо впливають і на організацію своєї діяльності оперативними співробітниками органів Національної поліції під час проведення оперативно-розшукових заходів чи окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій за до-

рученням слідчого. Тому підтримуємо позицію стосовно доцільності вживання терміну «криміналістична» ситуація. У зв'язку із цим, характеризуючи ситуації розслідування злочинів у сфері службової діяльності, будемо оперувати зазначеним терміном.

Розроблення методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності неможливе без виділення типових криміналістичних ситуацій, за яких слідчому доведеться здійснювати розслідування вказаної категорії кримінальних правопорушень. Це пояснюється тим, що типова криміналістична ситуація характеризується комплексом істотних узагальнених ознак, які й вирізняють її серед інших. Інакше кажучи, типові криміналістичні ситуації прийнято виділяти за певними критеріями, адже типізація полягає у класифікації за типовими ознаками. Зокрема, серед найпоширеніших критеріїв такого поділу є етап діяльності з розслідування кримінального правопорушення, характер діяльності з вирішення окремих системних задач техніко-криміналістичного, тактико-криміналістичного та методико-криміналістичного плану, ступінь інформаційної визначеності тощо. Згадана систематизація криміналістичних ситуацій дозволяє оптимізувати процес розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень, а також судового розгляду кримінальних справ [5].

Як вірно із цього приводу зазначає В.В. Тищенко, метою розроблення теоретичних положень методики повинна бути типізація слідчих ситуацій із досліджуваних категорій злочинів шляхом виділення характерних та істотних рис у їхній інформаційній структурі. Адже саме виділення типових ситуацій, науково-криміналістичний їх аналіз дозволяють формулювати адекватні тактичні завдання і рекомендувати відповідну програму діяльності з розслідування злочинів визначеної категорії [6, с. 964]. Тобто пропонується типові ситуації виділяти як необхідну передумову для програмування розслідування [7, с. 227].

У контексті вищенаведеного вважається вірною позиція І.М. Комарова із приводу того, що за своїм змістом типові криміналістичні ситуації виступають своєрідними теоретичними моделями, які дозволяють правильно орієнтуватися загалом у тій ситуації, що склалася, та вибирати найбільш характерні для конкретного випадку прийоми та способи розслідування, що забезпечують збирання відсутньої фактичної інформації у справі. У їх основу закладено такі основні показники, як наявність (відсутність) типової вихідної інформації, відомостей про фактичні й інші дані за досудовим провадженням. Тобто вчений вказує на необхідність розкривати зміст криміналістичних ситуацій через визначення їхньої інформаційної структури [8, с. 52].

Наприклад, злочинам у сфері службової діяльності притаманне використання наявних зв'язків серед високопосадовців, працівників правоохоронних і контролюючих органів як для їх підготовки та безпосереднього вчинення, так і для приховування. Відповідно, згадані корумповані зв'язки часто використовуються як спосіб протидії розслідуванню вказаної

категорії злочинів. У зв'язку із зазначеним у відповідних методиках розслідування виникає потреба у виділенні типових криміналістичних ситуацій залежно від цього компоненту, оскільки це дозволить зробити правильний вибір напрямку розслідування на кожному з етапів розслідування, а також забезпечить правильний вибір алгоритмів діяльності слідчого за наявності відомостей про певні форми протидії [9].

Разом із тим варто акцентувати увагу на обумовленості процесу типізації криміналістичних ситуацій із їх класифікацією. Адже в рамках останньої відбувається поділ ситуацій на види за окремими відмінними критеріями, ознаками, які часто притаманні конкретним категоріям кримінальних правопорушень. Це означає, що здійснюючи класифікацію ситуацій, враховуються закономірності як учинення, так і розслідування окремих видів (груп) злочинів. Саме наявність таких закономірностей вказує на повторюваність, а тому типовість окремих криміналістичних ситуацій. Тобто класифікацію криміналістичних ситуацій слід розглядати як процедуру і результат віднесення їх до певної сукупності ситуацій, подібних за відповідними ознаками, з подальшою їх типізацією стосовно особливостей методик розслідування злочинів [10, с. 10]. Так, С.В. Великанов наводить загальну класифікацію слідчих (криміналістичних) ситуацій, пов'язаних з окремими етапами розслідування, прийняттям процесуальних і криміналістичних рішень [10, с. 11].

Найуживанішою є класифікація криміналістичних (слідчих) ситуацій за такимим критеріями: за рівнем інформаційної достатності (сприятливі та несприятливі); за рівнем суперництва інтересів учасників кримінального процесу (конфліктні та безконфліктні); за часом виникнення (початкові, проміжні та кінцеві) тощо. Також прийнято виділяти прості та складні слідчі ситуації. Зокрема, останні характеризуються: проблемністю (наявністю протиріччя між знанням і незнанням, специфічним (неодностайним) співвідношенням відомого та невідомого у справі); конфліктністю (неспівпаданням інтересів учасників кримінального судочинства); організаційною невпорядкованістю (наявністю ряду управлінських і структурно-організаційних труднощів на кшталт істотної нестачі робочого часу, необхідності виконання великого обсягу роботи за визначені обмежені строки, відсутності ефективної взаємодії, недостатнього рівня професійної підготовки слідчого (прокурора, оперативного співробітника), слабкої матеріально-технічної бази слідства тощо) [11, с. 5–8].

Окрім того, варто згадати про класифікацію криміналістичних ситуацій на такі, що характеризують розслідування загалом, і такі, що виникають у разі провадження окремих слідчих (розшукових) дій. Щодо цього справедливо виділяти ситуації окремих слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, обшуку, пред'явлення для впізнання, допиту та ін. Ситуація слідчої (розшукової) дії має відносну самостійність, обумовлену межами процесуальної дії. За обсягом понять ситуація слідчої дії є ситуацією меншого ступеня спільності

порівняно зі слідчою (криміналістичною) ситуацією. Водночас ситуація слідчої дії структурно входить до слідчої (криміналістичної) ситуації і є її складовою частиною [12, с. 188]. Саме тому криміналістична сутність криміналістичної ситуації виявляється у специфічності обстановки і стану у провадженні як окремих слідчих (розшукових) дій, так і етапів, а також і розслідування загалом, і залежно від цього вимагає прийняття рішень тактико-криміналістичного чи методико-криміналістичного характеру [10, с. 6–7].

З урахуванням вищезазначеного пропонуємо виділяти типові криміналістичні ситуації розслідування злочинів у сфері службової діяльності залежно від етапу розслідування злочину, джерела надходження інформації про вчинення вказаних злочинів, повноти наявних відомостей про обставини вчинення злочину, позиції учасників кримінального провадження. Так, за першим критерієм варто виділяти типові криміналістичні ситуації для етапу збору та перевірки первинної інформації про злочини у сфері службової діяльності початкового та наступного етапів. При цьому варто враховувати джерело отримання інформації про факт підготовки чи вчинення вказаної категорії злочинів. Зокрема, за згаданим критерієм з урахуванням результатів узагальнення матеріалів слідчої та судової практики пропонуємо виділяти такі типові ситуації етапу збору та перевірки первинної інформації про злочини у сфері службової діяльності: працівники правоохоронних органів самостійно виявили ознаки цих злочинів під час провадження оперативно-розшукової діяльності чи досудового розслідування інших злочинів (45,2%); злочини у сфері службової діяльності були виявлені контролюючими органами під час проведення ними відповідних контрольних заходів, про що останні повідомили правоохоронні органи (19%); про злочинні прояви у сфері службової діяльності правоохоронні органи поінформували громадяни (заява про кримінальне правопорушення) або представники суб'єктів господарювання (повідомлення про кримінальне правопорушення) (35,7%); про злочини у сфері службової діяльності правоохоронним органам стало відомо з повідомлення у засобах масової інформації (0,1%). Указані ситуації можуть уточнюватися залежно від обсягу вихідної інформації про обставини вчиненого злочину – є відомості про наслідки (недоотримання фінансових ресурсів, нецільові витрати державних ресурсів, незаконні витрати, недостачі, отримання неправомірної вигоди тощо), способи вчинення злочину, особу злочинця тощо. До того ж типові ситуації на цьому етапі розслідування залежать від поінформованості, обізнаності злочинця про факт виявлення його протиправних діянь і, відповідно, його поведінки (вживаються чи ні заходи для перешкоджання здійсненню кримінального провадження).

Типові ситуації початкового етапу розслідування злочинів у сфері службової діяльності прямо залежать від обсягу та результатів проведених заходів на попередньому етапі. Окрім того, особливості вказаних ситуацій

обумовлюються: характером матеріалів про злочин, що наявні на момент внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (67,5%); повнотою вихідної інформації щодо події злочину (56,8%) та особи, яка підозрюється у вчиненні такого злочину (78,9%); правовим статусом особи злочинця та обсягом її повноважень (47,3%); сферою вчинення злочину (20,5%); джерелами витоку вихідної інформації про злочин (57,5%).

З урахуванням указанного на початковому етапі розслідування можуть скластися такі ситуації: у результаті попередньої перевірки інформації про вчинення злочину у сфері службової діяльності підтвердився факт учинення останнього, наявні достатні відомості про характер порушення, його наслідки та причетних до нього осіб; за результатами перевірки інформації про вчинення злочину факт останньої підтвердився, але обсяг відомостей про обставини злочину недостатній для правильної кваліфікації злочину; факт учинення злочину у сфері службової діяльності під час попередньої перевірки не вдалося підтвердити або підтвердився не в повному обсязі, у зв'язку із чим потребує ретельнішої перевірки у рамках кримінального провадження.

Окрім того, ситуації початкового етапу розслідування можна деталізувати залежно від наявності й обсягу інформації про особу злочинця: особа злочинця відома, інформації про її причетність до злочину достатньо; особа злочинця відома, але інформації про її причетність до злочину недостатньо; особа злочинця відома, але інформація про її причетність до злочину відсутня; особа злочинця невідома.

Якщо злочини у сфері службової діяльності вчинялися групою осіб, то ситуації розслідування обумовлюються наявними відомостями про всіх учасників кримінального правопорушення: є відомості про вчинення злочину групою осіб, усі співучасники відомі; є відомості про вчинення злочину групою осіб, однак не всі співучасники злочину встановлені.

Щодо типових криміналістичних ситуацій наступного етапу розслідування злочинів у сфері службової діяльності, то вони насамперед обумовлюються позицією, яку займає підозрюваний. Відповідно, типовими для вказаного етапу розслідування вважаємо такі ситуації: підозрюваний співпрацює з органами досудового слідства та повністю погоджується з обставинами, що містяться в повідомленій йому підозрі; підозрюваний співпрацює з органами досудового слідства, але не з усіма обставинами підозри згоден; підозрюваний не відмовляється від співпраці з органами досудового слідства, але заперечує повідомлену йому підозру; підозрюваний відмовляється від дачі будь-яких показань із приводу повідомленої йому підозри; підозрюваний переховується від органів досудового розслідування. Названі ситуації також можуть деталізуватися залежно від наявності відомостей про усіх співучасників злочину й обсягу доказової бази, достатньої для повідомлення кожному з них підозри.

Висновки. Отже, практична цінність наведених вище типових ситуацій розслідування

злочинів у сфері службової діяльності полягає насамперед у тому, що вони є базою для розроблення методичних рекомендацій із планування, організації та ефективного провадження розслідування згаданої категорії злочинів. Вони виділяються для кожного з етапів розслідування злочинів, для їх вирішення розробляються відповідні їм алгоритми слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових і організаційних заходів. Таким чином розробляються типові програми розслідування злочинів у сфері службової діяльності. До того ж типові криміналістичні ситуації розслідування конкретизують відповідні рекомендації, позбавляють їх абстрактності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Копылов И.А. Следственная ситуация и тактическое решение : [учебное пособие] / И.А. Копылов. – Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1988. – 24 с.
2. Волчечкая Т.С. Криминалистическая ситуалогия : [монография] / Т.С. Волчечкая ; под ред. проф. Н.П. Яблокова. – Калининград : Калинингр. ун-т, 1997. – 248 с.
3. Кузьменко Н.К. Систематизация неотложных следственных действий при раскрытии и расследовании преступлений : [учебное пособие] / Н.К. Кузьменко. – К. : НИ и РИО Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1981. – 96 с.
4. Щербак Г.В. Початковий етап розслідування розбоїв, вчинених із метою заволодіння приватним майном громадян : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний про-

цес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Г.В. Щербак. – К., 2006. – 214 с.

5. Ким Д.В. Теоретические и прикладные аспекты криминалистических ситуаций : [монография] / Д.В. Ким ; под ред. проф. В.К. Гавло. – Барнаул : Изд-во Алт. ун-та, 2008. – 196 с.

6. Тіщенко В.В. Слідчі ситуації в методиці розслідування злочинів: поняття, класифікація, значення / В.В. Тіщенко // Актуальні проблеми держави і права. – 2004. – Вип. 22. – С. 961–965.

7. Малярова В.О. Розслідування злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків: теорія та практика : [монографія] / В.О. Малярова ; за ред. докт. юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України С.М. Гусарова. – Х. : Діса плюс, 2013. – 422 с.

8. Комаров И.М. Криминалистические операции и криминалистическая характеристика раскрытия, расследования и предотвращения преступлений / И.М. Комаров // Известия Алтайского государственного университета. – 2003. – № 2. – С. 51–56.

9. Степанюк Р.Л. Попередження та подолання протидії розслідуванню злочинів, пов'язаних із незаконним використанням бюджетних коштів службовими особами / Р.Л. Степанюк // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – Вип. 3. – С. 171–175.

10. Великанов С.В. Класифікація слідчих ситуацій в криміналістичній методиці : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / С.В. Великанов. – Х., 2002. – 19 с.

11. Драпкин Л.Я. Разрешение проблемных ситуаций в процессе расследования : [учебное пособие] / Л.Я. Драпкин. – Свердловск, 1985. – 72 с.

12. Настільна книга слідчого : [наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів] / М.І. Панов, В.Ю. Шепітько, В.О. Ковалова та ін. – 2-ге вид. перероб. і допов. – К. : Ін Юре, 2007. – 728 с.

УДК 343.137.9

МОДЕЛІ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Турман Н.О., к. ю. н.,
асистент кафедри правосуддя юридичного факультету
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Стаття присвячена характеристиці моделей медіації у кримінальному процесуальному праві. Визначено підстави для поділу медіації на моделі. Проаналізовано поняття та значення моделей медіації у кримінальному провадженні.

Ключові слова: кримінальний процес, медіація, моделі медіації, процедура примирення, роль медіатора.

Стаття посвящена характеристике моделей медиации в уголовном процессуальном праве. Определены основания для разделения медиации на модели. Проанализированы понятия и значения моделей медиации в уголовном производстве.

Ключевые слова: уголовный процесс, медиация, модели медиации, процедура примирения, роль медиатора.

Turman N.O. MODELS OF MEDIATION IN CRIMINAL PROCESS

The article is devoted to the characterization of mediation in criminal procedural law. The grounds for separation of mediation models are defined. The concept and meaning of mediation models in criminal proceedings are analyzed.

Key words: criminal process, mediation, models of mediation, conciliation, role of mediator.

Постановка проблеми. Ефективне за-
провадження інституту медіації потребує
здійснення аналізу, систематизації, уза-
гальнення теоретичного й практичного ма-
теріалу та розроблення на його основі від-
повідних пропозицій щодо вдосконалення

кримінального процесуального законодав-
ства України. Незважаючи на аналіз з боку
науковців інституту медіації й моделей ме-
діації у вітчизняній і зарубіжній науковій лі-
тературі, бракує системних досліджень мо-
делей медіації, притаманних кримінальному